

УДК 519.233.5:318.091.212.3:[37.015.3:005.32]:[378.016:616.013/018]-057.875[61:378.4](477)

КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ УСПІШНОСТІ ІЗ ПОКАЗНИКАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ

В. К. Сирцов, Л. В. Макєєва, О. І. Потоцька

Запорізький державний медичний університет

CORRELATION ANALYSIS OF ACADEMIC PERFORMANCE WITH PROFESSIONAL STUDENT'S MOTIVATION OF ZAPORIZHZHIA STATE MEDICAL UNIVERSITY IN STUDYING THE COURSE OF HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY

V. K. Syrtsov, L. V. Makyeyeva, O. I. Pototska

Zaporizhzhia State Medical University

У статті представлений кореляційний аналіз залежності показників успішності (середній бал, абсолютна та якісна успішність) студентів ЗДМУ із показниками професійної мотивації під час вивчення курсу гістології, цитології та гістології протягом 4-х років. Виявлена позитивна достовірна кореляція всіх показників успішності із відношенням релевантної до іррелевантної мотивації. Стійкі високі показники успішності та їх зв'язок із показниками мотивації зумовлений викладацькою діяльністю професорсько-викладацького складу кафедри.

The article presents correlation analysis of ZSMU students' academic performance (mean grade, absolute and quantitative performance) with professional motivation in studying the course of histology, cytology and embryology during four years. The positive significant correlation of all indicators of success ratio to ratio of relevant to indicators irrelevant motivation is revealed. Persistent high success rates and their relation with of motivation are caused by teaching activity of department's faculty members.

Вступ. Переважання зовнішніх, утилітарних мотивів веде до того, що навчання набуває формального характеру, відсутні творчий підхід, самостійна постановка навчальних цілей. Відомо, що саме негативне або байдуже ставлення до навчання може бути причиною низької успішності або неуспішності учня. Однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є побудова такого процесу навчання, який міг би бути основою формування мотиваційної сфери учнів. У зв'язку з цим виникають суперечності між існуючим станом мотивації навчання у студентів ВНЗ і сучасними вимогами до їх навчальної активності; між потребами практики в науково обґрунтованих рекомендаціях по управлінню мотиваційною сферою студентів і відсутністю достатніх для цього науково-психологічних знань [1].

Формування повноцінної особистості студента має важливе практичне значення. Особливо важливим етапом формування мотивації до навчання є період першого курсу у житті студента. В цей час студенти

адаптовані до звичайного шкільного навчання, ніяк не звикнуть, що в університеті вони мають самостійно йти до своєї мети. Викладачі мають зацікавити студентів до навчання, показати їм, що обрана професія є дійсно правильним шляхом в їхньому житті. Це підкреслюється науковими працями низки авторів [2]. Формування особистості людини відбувається у продовж всього її життя, а саме у вищій школі закладаються основні особисті якості фахівця, у подальшій професійній діяльності відбувається “подальше шліфування як особистості”. До числа найважливіших якостей особистості сучасного фахівця можна віднести ініціативу та відповідальність, спрямованість до новаторських рішень, потребу у постійному оновленні своїх знань.

У процесі навчання студент зіштовхується з низкою проблем, психолого-педагогічний аспект яких зв'язаний із пристосуванням до нової дидактичної ситуації, принципово відмінної від шкільної формами та методами організації навчального процесу. Ця новизна та пов'язані з нею труднощі створюють свого роду дидактичний бар'єр, який повинен бути по-

доланий. З цього випливає, що в розвитку особистості майбутнього фахівця важливе значення має формування позитивних мотивів та дійсних цілей, оскільки мотиви та цілі є важливими детермінантами діяльності [3].

Структура мотивів студента, сформована у час навчання, стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів – невід’ємна складова частина виховання особистості студента [4]. Існуюча система конкурсного відбору у вузи, так або інакше, проводить селекцію абітурієнтів на рівні загальних інтелектуальних здібностей. Ті, хто витримує відбір і потрапляє в число першокурсників, в цілому володіють приблизно однаковими здібностями. В цьому випадку на перше місце виступає чинник професійної мотивації; одну з провідних ролей у формуванні “відмінників” і “трієчників” починає відігравати система внутрішніх спонук особи до навчально-пізнавальної діяльності у вузі. У самій сфері професійної мотивації найважливішу роль відіграє позитивне ставлення до професії, оскільки цей мотив пов’язаний з кінцевою метою навчання [5].

В системі вузівської освіти під професійною мотивацією розуміється сукупність чинників і процесів, які, відбиваючись у свідомості, спонукають і направляють особу до вивчення майбутньої професійної діяльності. Професійна мотивація виступає як внутрішній рушійний чинник розвитку професіоналізму і особи, оскільки тільки на основі її високого рівня формування можливий ефективний розвиток професійної і загальної культури особи [4]. При цьому під мотивами професійної діяльності розуміється усвідомлення предметів актуальних потреб особи (здобування вищої освіти, саморозвитку, самопізнання, професійного розвитку, підвищення соціального статусу тощо), навчальних завдань, що задовольняються за допомогою виконання, і спонукаючих її до вивчення майбутньої професійної діяльності [6].

Формування позитивного ставлення до професії є важливим чинником підвищення навчальної успішності студентів. Але само по собі позитивне ставлення не може мати істотного значення, якщо воно не підкріплюється компетентним уявленням про професію (у тому числі і розумінням ролі окремих дисциплін) і погано пов’язано із способами оволодіння нею.

Основна частина. Нами було проведено анкетування 150 студентів 2-го курсу педіатричного факультету спеціальності “Педіатрія” Запорізького державного медичного університету за методикою Т. І. Ільїної протягом чотирьох років при вивченні

курсу гістології, цитології та ембріології. Рейтинг студентів розраховувався за 5-бальною шкалою. Статистичну обробку результатів проводили в пакеті аналізу IBM SPSS v.20 застосовуючи обчислення середньої арифметичної, помилки середньої арифметичної, середнього квадратичного відхилення. Нормальність розподілу перевіряли за тестами Колмогорова – Смірнова та Шапіро – Уїлка. Вірогідність відмінностей між середніми величинами оцінювали за критерієм Вілкоксона. Корелювали дані за Пірсоном з розрахунком помилки кореляції.

Основними напрямками формування мотивації навчання студентів є: розвиток цілепокладання, що приводить до розуміння і прийняття сенсу навчальної діяльності, усвідомлення важливості навчання для власної особистості і майбутньої професійної діяльності; створення ситуацій досягнення успіху, що передбачають активність студента по самозміні; усвідомлення тимчасової перспективи навчання, яка об’єднує минулий досвід, наявні умови, професійні намагання і завершується створенням образу “професійного майбутнього”; формування позитивного ставлення до навчання через розвиток структури мотивації навчання.

Провідними навчальними мотивами в студентів є “професійні” та “особистого престижу”, тобто релевантні, менш значимі – “прагматичні” і “пізнавальні”. Висока навчальна успішність пов’язана більшою мірою з “професійними” і “пізнавальними” мотивами, “прагматичні” (іррелевантні) мотиви в основному характерні для “слабких” студентів. Як видно з таблиці 1, при високих показниках абсолютної та якісної успішності релевантна професійна мотивація переважає над іррелевантною. Спостерігається тенденція зростання показників успішності зі збільшенням відношення релевантної до іррелевантної мотивації, що можна пояснити зацікавленістю студентів до опанування предметом. Така тенденція сприяє формуванню творчого адаптивного рівня навчання у вищій. Виявлено, що в 75 % релевантна професійна мотивація переважає над іррелевантною, що свідчить про широкі пізнавальні мотиви вивчення курсу.

Нами виявлена достовірна позитивна кореляція всіх показників успішності з відношенням релевантної професійної мотивації до іррелевантної, причому показники кореляції якісної успішності мали найвищі значення, що свідчить про переважний вплив релевантної мотивації на опанування студентами предмета. Позитивна кореляція показників успішності спостерігається із релевантною професійною мотивацією, в той час як із іррелевантною професійною мотивацією вона є негативною (табл. 2).

Таблиця 1. Описова статистика показників мотивації та успішності студентів з дисципліни “Гістологія, цитологія та ембріологія” у ЗДМУ протягом 2010–2014 н. р. (n=150)

Рік дослідження	Релевантна проф. мотивація, %	Іррелевантна проф. мотивація, %	Відношення релевантної (%) до іррелевантної (%) мотивації	Середній бал	Абсолютна успішність	Якісна успішність
13/14	58,7 ± 2,2	47,3 ± 2,2	1,34 ± 0,1	3,8 ± 0,8	98,3	64,4
12/13	47,2 ± 3,1	52,2 ± 2,6	0,98 ± 0,2	3,4 ± 0,5	81,0	44,0
11/12	52,4 ± 2,6	48,1 ± 2,0	1,12 ± 0,2	3,4 ± 0,5	82,0	43,0
10/11	55,2 ± 2,1	44,3 ± 2,5	1,23 ± 0,2	3,8 ± 0,7	88,5	69,2

Таблиця 2. Кореляційний аналіз показників успішності із показниками професійної мотивації студентів з дисципліни “Гістологія, цитологія та ембріологія” у ЗДМУ протягом 2010–2014 н. р. (n=150)

Рік дослідження	Показник успішності	Релевантна проф. мотивація, %	Іррелевантна проф. мотивація, %	Відношення релевантної (%) до іррелевантної (%) мотивації
13/14	Сер. бал	0,21 ± 0,16	-0,45 ± 0,13	0,68* ± 0,08
12/13	Сер. бал	0,18 ± 0,17	-0,35 ± 0,14	0,55* ± 0,11
11/12	Сер. бал	0,19 ± 0,17	-0,38 ± 0,14	0,61* ± 0,09
10/11	Сер. бал	0,22 ± 0,16	-0,42 ± 0,13	0,63* ± 0,09
13/14	Абс. успішність	0,51 ± 0,13	-0,50 ± 0,13	0,69** ± 0,08
12/13	Абс. успішність	0,32 ± 0,14	-0,39 ± 0,14	0,52 ± 0,13
11/12	Абс. успішність	0,35 ± 0,14	-0,34 ± 0,16	0,57* ± 0,10
10/11	Абс. успішність	0,47 ± 0,13	-0,49 ± 0,13	0,61* ± 0,09
13/14	Якісна успішність	0,57* ± 0,12	-0,62* ± 0,09	0,75** ± 0,07
12/13	Якісна успішність	0,41 ± 0,13	-0,48 ± 0,13	0,65* ± 0,09
11/12	Якісна успішність	0,46 ± 0,13	-0,42 ± 0,13	0,68** ± 0,08
10/11	Якісна успішність	0,54* ± 0,13	-0,57* ± 0,12	0,72** ± 0,07

Примітки: * – показники кореляції достовірні (p<0,05); ** – (p<0,01).

Висновки. Таким чином, вже не доводиться сумніватися в тому, що успішність студентів залежить в основному від розвитку навчальної мотивації, а не тільки від природних здібностей.

Недолік здібностей при цьому заповнюється розвитком мотиваційної сфери (інтерес до предмета, усвідомленість вибору професії та ін.), і студент добивається великих успіхів. Структура мотивів студента, сформована у час навчання, стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток

позитивних навчальних мотивів – невід’ємна складова частина виховання особистості студента.

Професорсько-викладацький склад кафедри гістології, цитології та ембріології у своїй професійній діяльності впливає на такі основні релевантні професійні мотиви, як мотиви навчального благополуччя, позиційні соціальні мотиви та мотиви стабільності, що приводить до високих показників успішності студентів при вивченні дисципліни “Гістологія, цитологія та ембріологія”.

Література

1. Занюк С. С. Тренінг особистісної причинності як метод формування мотивації учіння / С. С. Занюк // Психологія. Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. № 2(9), ч. 1. – К., 2000. – С. 171–176.
2. Занюк С. С. Теоретичні та практичні аспекти формування мотивації досягнення / С. С. Занюк // Педагогічні та психологічні науки. Науковий вісник Волинського державного університету. – 2004. – № 9. – С. 55–59.
3. Аритова О. Н. Влияние мотивации на структуру целеполагания / О. Н. Аритова // Вестник МГУ. Сер.: Психология. – 1998. – № 4. – С. 40–52.

4. Грабовська Т. Формування позитивної мотивації діяльності особистості / Т. Грабовська, О. Киричук // Рідна школа. – 2002. – № 4. – С. 12–14.

5. Васецька Т. В. Становлення професійної мотивації у студентської молоді / Т. В. Васецька // Педагогіка і психологія. – 2007. – № 4. – С. 13–18.

6. Ценностно-мотивационная сфера студентов / А. А. Реан, Т. В. Андреева, Н. Н. Киреева [и др.] // Ананьевские чтения – 99: тезисы научно-практической конференции. – СПб., 2002. – С. 75–79.

Отримано 04.03.14